

Ang Ruth karaang tradisyon nga gipalambo sama sa makalingaw nga nobela. Ang katuyoan mao ang pagpatunhay sa malukpanong diwa sa pagka-abli sa kaugalingon.

Ang karaang tradisyon nagsaysay nga adunay kagikanan ni David nga langyaw ug kaliwat, si Ruth ang babaye sa Moab.

Makalingaw nga nobela. Sa yanong kinabuhi sa mga mag-uuma, makita ang matuod nga kultura, ang talagsaong kinaiya nga tawhanon, ug ang dili tinuyo nga kahamili. Kining maong basahon nagbilin kanato og mga talan-awon sa kinabuhi sa mga mag-uumang Palestino, gikan sa kapid-an ka siglo nilang pagpuyo. Sila ang kagikanan ni Jesus.

Ang malukpanong diwa sa pagka-abli sa kaugalingon nakadasig sa pagsulat niining istorya, mga upat ka siglo sa wala pa si Cristo. Panahon kini nga hapit na ipabarro pag-usab ni Esdras ang katilingban sa mga Judio, diin iya silang gipugos sa pagpakigbulag sa langyaw nilang mga asawa, nga makakabig kanila sa pagpasakop sa paganong mga tinooan. Niining panahona mikaylap ang hiktin ug nasobrahan nga nasyonalismo sa mga Judio. Ang nakasukwahi niining maong istorya mao ang babayeng langyaw, ang bida. Gidawat ni Ruth ang matuod nga Diyos sa Israel, ug gidawat usab siya isip sakop sa katilingban sa katawhan sa Diyos.

Ang imong Diyos, maako usab nga Diyos

1 Sa panahon sa mga maghuhukom may kagutom nga miabot sa yuta. May usa ka lalaki nga mihalin padulong sa Moab aron pagpuyo didto sa makadiyot uban sa asawa ug duha ka anak nga lalaki. ²Elimelek ang iyang ngalan. Si Noemi ang iyang asawa. Ug ang mga anak si Mahalon ug Kelyon. Mga Efrateo sila sa Belen sa Juda. Human sa mubong panahon didto sa Moab, ³namatay si Elimelek, ang bana ni Noemi. Nahibilin kaniya ang duha ka anak ⁴nga naminyo sa mga Moabita, si Orfa ug si Ruth.

Human sa 10 ka Tuig sa Moab ⁵na-

matay usab si Mahalon ug si Kelyon. Nawad-an si Noemi sa bana ug sa duha ka anak. ⁶Pagkadungog niya nga si Yahweh miduaw aron pagtabang sa iyang katawhan, nangandam si Noemi pagpauli sa ilang balay. ⁷Uban sa duha niya ka umagad, mipauli siya sa Juda.

⁸Unya, miingon si Noemi sa mga umagad: “Pamauli kamo sa balay sa inyong amahan. Hinaot nga kaluy-an kamo ni Yahweh, ingon nga naluyo kamo kanako ug sa mga nangamatay. ⁹Hinaot nga papahulayon kamo niya sa balay uban sa lain na nga mga bana.” Iya silang gihagkan, dayon nanamilit. Apan mihilak silag kusog, ¹⁰ug

miingon kaniya: “Dili; manguyog kami kanimo. Mamauli kami uban kanimo sa imong katawhan.”

¹¹ Mitubag si Noemi: “Pamauli kamo sa inyo, mga anak. Nganong manguban kamo nako? Wala na akoy anak nga inyong mahimong bana. ¹² Pamauli kamo, mga anak. Tigulang na kaayo ako. Dili na ako makapama-na pag-usab. Bisag aduna pay mangasawa kanako karon dayong gabii ug manganak ako, ¹³ dili ba kamo magminyo? Mohulat ba kamo sa ilang pagkadagko. Dili, mga anak. Dili ko ikapaambit kaninyo ang kapalaran nga akong naangkon. Ang kamot ni Yahweh gibakyaw batok kanako.”

¹⁴ Mihilak na usab sila ug midangoyngoy. Unya, si Orfa mihalok sa ugangan ug mitalikod. Nagpabilin si Ruth. ¹⁵ Miingon si Noemi: “Tan-awa, ang imong bayaw mipauli sa iyang katawhan ug sa iyang mga diyos. Kinahanglang mopauli ka usab. Sunda siya.”

¹⁶ Mitubag si Ruth: “Ayaw akong hangyos pagbiya kanimo. Kun asa ka padulong adto usab ako, kun asa ka mopuyo adto usab ako. Ang imong katawhan maako usab nga katawhan. Ang imong Diyos maako usab nga Diyos. ¹⁷ Kun asa ka mamatay, adto usab ako magpakamatay ug magpalubong. Hinaot nga hatagan ako ni Yahweh sa pintas nga silot kon may laing hinungdan gawas sa kamatayon nga makabulag kanato.” ¹⁸ Nasuta ni Noemi nga si Ruth disidido gayod nga mouban kaniya. Mihunong na lang siya sa pag-aghat kang Ruth pagpauli.

¹⁹ Busa, mipadayon silang duha pagpanaw hangtod nga miabot sa Belen. Naukay ang tibuk lungsod sa ilang pag-abot. Nangutana ang mga babaye: “Si Noemi ba kini?” ²⁰ Mitubag siya: “Ayaw ako tawga og Noemi kun dili, Mara kay gipuno ako ni Yahweh sa kapaitan. ²¹ Mibiya ako dinhi nga puno sa grasya. Mibalik ako nga walay dala. Nganong tawgon ako og

Noemi nga gipahamtangan man ako ni Yahweh og katalagman?”

²² Ingon niini ang pagbalik ni Noemi sa Moab uban sa iyang umagad nga Moabita.

Miabot sila sa Belen sa ting-ani sa Sebada

2 ¹ May paryenti si Noemi nga maayo ang pagkabutang, si Boaz nga sakop sa banay ni Elimelek, iyang bana. ² Miingon kang Noemi si Ruth, ang Moabita: “Tugoti ako pagpanghagdaw sa mga uma. Moadto ako sa uma diin motugot kanako ang tag-iyang pagpanghagdaw.” Mitubag si Noemi: “Lakat, anak.” ³ Miadto si Ruth sa uma aron pagpanghagdaw. Misunod siya sa mga nangani. Nahitabo nga ang uma nga iyang gisudlan gipanag-iyang ni Boaz sa banay ni Elimelek.

⁴ Pag-abot ni Boaz gikan sa Belen, nangumosta siya sa nangani, ug miingon: “Ang Ginoo maanaa kaninyo.” Nanubag sila: “Hatagan ka og kaayohan ni Yahweh.”

⁵ Dihang nakamatikod si Boaz kang Ruth, nangutana siya sa kapatasa sa nangani: “Kang kinsa man kadugo kang batan-ong babaye?”

⁶ Mtubag ag kapatasa, “Siya ang Moabita nga kauban ni Noemi mibalik gikan sa Moab. ⁷ Miabot siya ganinang buntag ug nananghid nga manghagdaw luyo sa nangani. Nagtrabaho siya nga walay pupahulay gikan pa ganina.

⁸ Miingon si Boaz kang Ruth: “Paminaw, anak ko. Ayaw pangita og laing uma nga imong kahagdawan. Pabilin dinhi uban sa akong mga sulugoon nga babaye. ⁹ Bantayi lang ang mga nangani. Unya, sunda sila. Akong giingnan ang mga lalaki nga dili ka ipasamok. Gipuno nila og tubig ang pipila ka tadyaw. Kon uhawon ka, adto lang inom. Miyukbo si Ruth nga sangko sa yuta ang nawong ug miingon: ¹⁰ “Nganong nakakaplag man ako og pabor sa imong mata nga dumuduong man lang ako?”

¹¹ Mitubag si Boaz: Nasayod na ako sa tanang bahin kanimo ug ang imong nahimo alang sa imong ugangan sukad nga namatay ang imong bana; ang imong pag-unong kaniya. Gibiyaan mo ang imong amahan ug inahan ug ang imong yutang natawhan aron mopuyo uban sa katawhan nga wala kay bisag dyotayng nasayran sa wala ka pa moanhi. ¹² Gantihan ka unta sa Ginoo. Madawat ra nimo ang balos gikan kang Yahweh, ang Diyos ni Israel nga imong gidangpan.”

¹³ Miingon si Ruth: “Tinamod kong agalon, hinaot nga mahimo akong angayan nga modawat sa imong pabor. Gidasig mo ang imong sulugoon sa malumo mong mga pulong, bisag dili ako parehas sa imong mga binatongan.

¹⁴ Sa tingkaon na, gitawag si Ruth ni Boaz: “Dali diri, mangaon kita og pan ug manginom og bino.” Samtang naglingkod siya taliwala sa mga mamumupo, gitunolan siya ni Boaz ug sinangag nga trigo. Mikaon siya ug nabusog. Diha pa gani sobra nga pagkaon.

¹⁵ Pagtindog niya aron manghagdaw, gimandoan ni Boaz ang iyang mga tawo: “Pasagdi siya nga manghagdaw bisan sa mga binugkos na nga uhay, ayaw siyag badlonga. ¹⁶ Unya, pagkuhag mga uhay sa mga bangan, ikatag kini aron iyang mahagdaw.” ¹⁷ Nanghagdaw siya hangtod sa gabii. Paggiok na niya sa iyang nahagdawan, mikabat kini halos usa ka epa. ¹⁸ Gidala ni Ruth ang sebada sa lungsod ug gipakita sa iyang ugangan. Ug gihatagan siya ni Noemi sa salin sa paniudto.

¹⁹ Gipangutana ni Noemi ang iyang umagad: “Asa ka manghagdaw karon? Asa ka motrabaho? Hinaot nga kahatagag kaayohan ni Yahweh ang lalaki nga naghatag og pagtagad kanimo.” Giasoyan ni Ruth ang iyang ugangan bahin sa tag-iya sa uma nga iyang gitrabahoan. “Boaz ang iyang ngalan:” matud pa niya. ²⁰ Mitu-aw si Noemi: “Hatagan unta siya og kaayohan ni Yahweh. Tinuod gayod nga maluluy-on ang Ginoo sa mga buhi ug sa mga minatay. Kanang tawhana, suod ko siyang paryenti. May katungod siya paglukat kanato.”

²¹ Mipadayon si Ruth: “Giingnan gani ako niya sa pagpabilin uban sa iyang sulugoon hangtod nga mahuman ang pag-ani sa sebada. ²² Namulong si Noemi:” Mas maayo kaayo alang kanimo kon mokuyog ka sa iyang mga sulugoon kay sa motrabaho sa laing uma. Basig may kadaot nga moabot kanimo.”

²³ Busa, si Ruth nagpabilin duol sa mga sulugoon ni Boaz. Nanghagdaw siya hangtod sa katapusan sa ani sa trigo ug sa sebada. Ug nagpadayon siya pagpuyo uban sa iyang ugangan.

Miadto siya ug mihigda sa tiilan

3 ¹ Human sa mubong panahon nakig-istorya si Noemi kang Ruth: “Anak ko, dili ba, katungdanan man nako ang pagpaniguro nga mahamutang ka na sa usa ka panimalay diin may maayong tawo nga moatiman kanimo? ² Dili ba, si Boaz nga mabination kaayong mitagad kanimo uban sa iyang mga binatongan, suod man natong paryenti? Karong gabii, magtahop siya sa sebada sa giokanan.

• **3.1** Nganong misugot si Ruth nga mahimong asawa ni Boaz? Aron pagsunod sa gitawag og “balaod sa mga Levita”, nga gihisgotan sa Genesis 38.

Kon ang bana namatay nga walay anak, ang balaang katungdanan sa iyang byuda mao ang pakigminyo sa labing duol nga paryenti sa namatay niyang bana. Ang una nilang anak lalaki modala sa ngalan sa namatay ug isipon

nga iyang anak.

Mao kini ang hinungdan sa gibuhay ni Ruth. Wala siya makigminyo sa lalaking batan-on ug misugot hinuon sa usa ka tigulang; kay ang maong lalaki, si Boaz, makahatag kaniya og anak alang sa namatay niyang bana. Niining paagiha natuman ni Ruth ang misteryosong laraw sa Diyos nga giandam siya agig usa sa mga kagikanan ni Jesus (Mt 1:5).

³ Busa, kaligo ug pamutang og agwa. Pagsul-ob sa labing maanindot ni-mong sinina ug adto sa giokanan. Apan ayaw pagpaila hangtod nga ma-human siyag kaon ug ⁴ timan-i ang iyang higdaanan inig katulog na niya. Unya, lakaw, iwalis ang habol sa iyang tiil ug higda. Iya kang sultihan unsay imong buhaton.

⁵ Mitubag si Ruth: “Tumanon ko ang imong gisulti.” ⁶ Miadto siya sa giokanan ug gituman ang gisulti sa ugan-gan.

⁷ Pagkahuman og kaon ug inom ni Boaz, malipayon siyang mihigda sa tumoy sa gitapok nga sebada. Miyu-hot gilayon si Ruth sa tiilan ug gibuk-san niya ang tiil ni Boaz. Unya, mihig-da siya. ⁸ Sa tungang gabii nagmata ang lalaki ug miliso. Iyang namatik-dan nga may naghigda sa tiilan. Mi-barog siya. Dako ang iyang katingala sa pagkakita sa babaye nga naghigda didto. ⁹ “Kinsa ka man?” Nangutana siya. Unya, ang tubag: “Ako si Ruth, imong sulugoon. Taboni ako sa imong habol kay paryenti ko ikaw ug may katungod paglukat kanako.” ¹⁰ Mi-ingon si Boaz: “Hatagan ka unta og ka-ayohan si Yahweh, anak. Ang imong kamabination karon labaw kaayo kay sa imong gipakita kaniadto. Wala ka mangita og lalaking batan-on, kabos o dato. ¹¹ Ayawg kahadlok, anak. Buha-ton ko kanimo ang tanan nga imong gipangayo. Nasayod ang tibuok lung-sod nga bililhon ka nga babaye. ¹² Tinu-od, suod ako nimo nga par-yenti, apan may lain nga mas suod pa kay kanako. ¹³ Pabilin dinhi karong gabhiona. Ugma kon buot siyang mo-angkon kanimo, maayo. Kondili, ma-numpa ako sa ngalan sa buhing Diyos, angkonon ko ikaw alang sa akong ka-ugalingon. Pabilin dinhi hangtod unya sa buntag.

¹⁴ Mihigda siya sa tiilan ni Boaz hangtod pagkabuntag. Mibangon siya samtang wala pay nakamatikod kani-ya. Kay nag-ingon si Boaz: “Kinahang-

lang dili mahibaloan nga may babaye nga mianhi sa giokanan. ¹⁵ Unya, mi-atubang siya kang Ruth ug miingon: “Ihikyad ang kupo nga imong gisul-ob.” Gibuhat kini ni Ruth ug gibubo ni Boaz sa kupo ang unom ka sukod sa sebada ug gitabangan si Ruth pag-alsa sa putos. Unya, mibalik si Ruth sa lungsod.

¹⁶ Mipauli siya sa balay sa iyang ugangan nga nangutana: “Kumosta man ang imong lakaw, anak?” Giasoy niya ang tanan. ¹⁷ Ug dugang pa ni Ruth: “Iya akong gihatagan og unom ka sukod sa sebada kay matud pa niya, dili siya buot nga mopauli ako sa akong ugangan nga walay dala.”

¹⁸ “Paabot una, anak, hangtod mati-no nato unsay mahitabo. Kay dili siya mopahulay kon dili niya mahusay ang tanan karong adlaw.”

Ang balaod sa Levirato

4 ¹ Miadto si Boaz sa ganghaan sa lungsod. Milingkod siya samtang nagpaabot sa mas suod nga paryenti nga iyang gisulti kang Ruth. Pagkakita niya nga nagsingabot na kini, iyang gisangpit ang ngalan ug giingnan: “Dali diri ug lingkod.” Ug gibuhat kini niya.

² Nagpili si Boaz og 10 ka mga ka-dagkoan sa syudad ug gihangyo pag-panglingkod. Ug nanglingkod sila. ³ Unya, miingon siya sa laing paryenti nga may katungod sa paglukat: “Si Noemi nga mibalik gikan sa Moab, nagbaligya og usa ka piraso sa yuta nga iya sa atong igsoon, si Elimelek. ⁴ Nakahunahuna ako pagdala niing kasoha nganha kanimo atubangan sa atong mga kadagkoan sa lungsod kay ikaw nga mas suod nga paryenti may katungod paglukat sa maong yuta. Apan kon wala kay tinguha paglukat niini, nan pahibaloa ako kay sunod nimo may katungod usab ako. “Buot kong motanyag sa akong katungod.” Mitubag ang mas suod nga paryenti; “Lukaton ko ang yuta.” ⁵ Mipadayon si

Boaz: “Kon imong paliton ang yuta ni Noemi, pangasaw-a usab si Ruth, ang Moabita, ang byuda sa namatay nga mosunod sa kabilin. Ang iyang mga anak unya, manunod sa ngalan ug sa yuta sa namatay.

⁶ Ang tawo miingon: “Kon mao kana, dili na lang ako molukat sa yuta. Tingalig mamiligro hinuon ang kaugalingon kong yuta. Ikaw na lay lukat.”

⁷ Aron malig-on ang kontrato sa paglukat o sa binaylohay, ang nabatasan sa Israel kaniadto mao kini: Usa sa naghimo sa kasabotan mohubo sa sandalyas ug ihatag sa iyang gikasabot. Mohimo kini niining maong kasabotan nga mahasubay sa balaod.

⁸ Busa, ang laing paryenti mihubo sa iyang sandalyas ug miingon kang Boaz: “Ikaw na ang molukat sa yuta.”

⁹ Miatubang si Boaz sa mga kadagkoan ug sa nakasaksi niining hitaboa. Miingon siya: “Saksi kamo karong adlaw na akong gipalit kang Noemi ang tanang kabatangan ni Elimelek, Mahalon ug Kelyon.

¹⁰ Pangasaw-on ko usab ang byuda ni Mahalon, si Ruth nga Moabita, aron makatukod siya og panimalay alang sa iyang bana nga namatay. Sa ingon, mabalhin sa ngalan sa namatay ang iyang kabilin taliwala sa iyang katawhan kon magtigom na sila sa ganghaan sa iyang lungsod. Inyo ba kining saksihan karong adlaw?

¹¹ Ang mga kadagkoan ug ang tanan nga dinha sa ganghaan nanubag: “Nagsaksi kami. Hinaot nga ang babaye nga mopuyo sa imong balay himoon ni Yahweh nga sama ni Raquel ug Lea, ang nagtukod sa balay ni Israel. Magamhanan unta ka sa

Efrata ug madungganon sa Belen. ¹² Pinaagi sa mga anak nga ihatag kanimo niining babayehana himoon unta ni Yahweh ang imong panimalay nga sama sa panimalay ni Perez, ang gipanganak ni Tamar kang Juda.”

Si Obed ang amahan ni Jese, nga amahan ni David

¹³ Busa, gikuha ni Boaz ug gipangasawa si Ruth ug gihatagan silag kayohan ni Yahweh. Nanamkon si Ruth ug nanganak og usa ka lalaki. ¹⁴ Ang mga babaye miingon kang Noemi: “Dayegon si Yahweh nga naghatag kanimo og kaliwat. Mabantogan unta siya sa tibuk Israel. ¹⁵ Maglipay ug maguban siya kanimo sa imong katigulangan kay gipanganak siya sa umagad nga nahigugma kanimo. Labaw kini kabililhon kay sa pito ka anak.”

¹⁶ Gikuha ug gialimahan ni Noemi ang bata isip kaugalingong anak. ¹⁷ Ug gihatagan ang bata sa mga silingang babaye og ngalan sa pag-ingon: “Natawo kang Noemi ang usa ka anak.” Ila siyang ginganlag Obed. Amahan siya ni Jese nga amahan ni David.

¹⁸ Mao kini ang kabanayan ni Perez:

¹⁹ Si Perez amahan ni Hesron, si Hesron amahan ni Ram ug si Ram ni Aminadab;

²⁰ si Aminadab ni Nahason, si Nahason ni Solomon;

²¹ si Solomon ni Boaz, si Boaz ni Obed;

²² si Obed ni Jese. Si Jese amahan ni David.